
LYNX - EEN TIJDPERK OM NOOIT TE VERGETEN

(Om tactische redenen zijn alleen voornamen vermeld van piloten)

Het einde van het Lynx-tijdperk, om nooit te vergeten

Op 12 September 2012 werd er voor de Lynx een plechtige afscheids ceremonie gehouden op vliegbasis De Kooy. Net de medaille voor 36 jaar trouwe dienst misgelopen, maar sinds 1977 in service en al die jaren zeer waardevol geweest voor de Marine Luchtvaardienst en later Defensie Helikopter Commando (DHC) van de luchtmacht aldus Admiraal Borsboom, Commandant der zeestrijdkrachten.

AFSCHEID IN STIJL

De admiraal memoreerde het vele goed gedane werk door de Lynx en zijn bemanningen. Je kon altijd professionaliteit verwachten. Dit gold voor inzet vanaf De Kooy, vanaf fregatten, maar ook vanaf Hato in de West. Gedurende meer dan 160.000 vlieguren werden vele levens gered, drugs onderschept, onderzeeërs getraceerd, zeeoppervlakken afgezocht, schepen geassisteerd, en samengewerkt in internationale operaties. Een gebeurtenis in Haiti stond hem nog bij uit de tijd dat hij daar als eerste officier diende. Er 'dichtte' een Lynx van de Duitse Marine en de bemanning werd gered door een van onze eigen Lynx helikopters. Ook het middels fast-rope (ongezekerd afdalen) afzetten van mariniers op het gekaapte Duitse schip M.S. Taipan en de redding van de bemanning uit handen van de piraten door die speciale eenheden was een sterk staaltje en een regelrechte hit op You Tube. Naderhand was het de beurt voor Commodore Westerbeek, de huidige commandant van het DHC om te spreken en hij benadrukte de transitie naar de NH-90, de opvolger van de Lynx. Er werd een speciale luchtparade gehouden waaraan de diverse helikoptertypen van het DHC meededen, aangevoerd door de Lynx. Admiraal Borsboom en Commodore Westerbeek salueerden met veel respect en Admiraal Borsboom grapte dat hij water in zijn ogen had, maar dat was zoals hij zij vanwege de wind....

Toen werd die middag het deurtje van de Lynx voorgoed gesloten door Jos, die de laatste vlucht deed. De Lynx vond hij de Porsche onder de helikopters, met een wendbaarheid die bijna niet geevenaard kan worden. Werd de Lynx eerst hoofdzakelijk ingezet in SAR missies en onderzeebootbestrijding, later kwam er ook een verschuiving naar andere taken zoals antidrugs-, blokkade- en anti-piraten operaties. Heel goed ontwerp, en technisch zijn jaren ver vooruit geweest, maar nu komen gewoon de airframes aan het eind van hun leven. Toen hij de laatste vlucht inzette was hij niet zenuwachtig, maar had wel zo iets, heel vreemd, maar 'dit is het', en naderhand werd het 'dit was het', heel onwerkelijk. Speciaal voor deze gelegenheid waren de laatste Lynx helikopters opgetuigd met een dubbele finish vlag en een afbeelding van de figuren waarnaar al deze jaren de Lynx Vluchteenheden (Helikopter, vliegende bemanning en technisch personeel). Op de staart werden de namen van de laatste crews en grondpersoneel vermeld.

ACTIEF VOOR DE KUST VAN SOMALIË

Met het afscheid is het een goed moment om terug te kijken naar de laatste boordoperaties. De Lynx is tot augustus van dit jaar actief geweest in de golf van Aden opererend vanaf een fregat. James als vlieger brengt een verslag mee hetgeen goed weergeeft hoe belangrijk een helikopter is op deze missies. De Lynx heeft zich voorbeeldig gedragen. In maart vertrok Hr.Ms. Amstel in het kader van de EU-missie 'Atalanta' richting dit gebied met een Lynx (273) aan boord waarme James de missies vloog en later stapte hij over op Hr. Ms. Evertsen met een andere Lynx (283) die meedeed in de NAVO-operatie 'Ocean Shield', een reis van 5 maanden in totaal. Door het optreden van de piraten die met ware minachting voor autoriteiten opereren en ook geen ontzag hadden voor de controlerende machten in de Golf van Oman, de Golf van Aden en Noordwest Indische oceaan werden de tactieken om de schepen te beschermen aangepast. De Rules Of Engagement (ROE) zijn ruimer geworden en tegenwoordig wordt meer pro-actief geopereerd. Er worden inlichtingen verzameld waarbij ook operaties aan de kust plaats vinden. Wie woont waar? Hoeveel bootjes zijn er actief en van welk type? Het in kaart brengen hiervan heet opbouw van 'pattern of life' en dit maakt het mogelijk de onschuldige bevolking te onderscheiden van personen betrokken bij piraterij. De operatie wordt afgekort met ISR wat zoveel betekent als Intelligence, Surveillance, Reconnaissance en vindt zowel bij dag als bij nacht plaats.

De Commander Task Force (CTF) deelt de beschikbare helicopters van de patrouillerende schepen in voor of een stuk zee of voor een kustoperatie met ISR. Hierbij wordt in de Nederlandse Lynx gevlogen met het 'single pilot concept'. Er worden per dag meerdere patrouilles van ongeveer 2 uur gevlogen, totaal meestal vier tot zes uur per dag. Naast de vlieger zijn er een tactical coördinator ('tacco'), een sensor operator en een vierde man als helikopter-redder en extra boordschutter aanwezig. Het afzoeken van een stuk zee ofwel 'surface surveillance' kost veel concentratie onder soms saaie omstandigheden, maar heeft toch veel succes opgeleverd. Er werd zowel met de Amstel als de Evertsen door de bemanning van de Lynx een piratenmoederschip gevonden terwijl juist vaker posities door een maritiem patrouille vliegtuig (MPA) worden doorgegeven zodat een helikopter er naar toe kan. Eenmaal gevonden moeten de gekaapte schepen worden ontzet, en zeker in de situatie die opererend vanaf de Evertsen werd aangetroffen was dat complex. Je moet je met je mind verplaatsen in de situatie van de piraten om hun volgende stap te voorspellen. De piraten werden in beide gevallen gearresteerd en daarna overgedragen aan lokale autoriteiten. De Seychellen namen de Suspect Pirates van de Amstel over en ook die van de Evertsen werden op zee overgedragen aan een Omaans korvet voor berechting in Oman.

LYNX IS BETROUWBAAR

James vloog in een periode van vijf maanden 360 uur met de Lynx voor of bij de kust van Afrika waarbij hij veel waardering heeft voor het onderhoudspersoneel. Zij zijn zeer ervaren met de Lynx en zien dingen aankomen en anticiperen daarop. Zo werd een beschikbaarheid van > 95% gehaald en dat kun je een topprestatie noemen. De internationale samenwerking is hier mooi te zien; één keer werd de Lynx aan de

---

---

grond gezet met een storing die alleen met een onderdeel uit Nederland; Die werd binnen enkele uren op het vliegtuig naar Djibouti gezet waar een Spaanse MPA het oppikte om het uren later al naast het schip te air-droppen in een drijvende boei. Zo was de Helikopter binnen 48 uur, duizenden kilometers bij vriendelijk grondgebied vandaan, weer operationeel. De laatste Lynx helikopters hadden om- en nabij de 8000 vliegreuren er op zitten en zelfs werd één van de toestellen bij terugkomst van de missie door James op exact 8000 uur in Den Helder op het dek gezet. Een van de moeilijkste klussen was een reddingsoperatie boven een 'dhow' met motorproblemen. Deze boot was al dagen op drift en visueel contact werd gemaakt in de nachtelijk uren. Het redden gebeurde met windkracht acht bij golven van vier meter zonder oriëntatie van een maan en zonder horizon. Ook het landingslicht liet het af weten. De enige referentie was het schip zelf. Op zo'n moment weet je dat je tegen de grenzen van je kunnen en van de machine aan gaat en dan doe je precies waarvoor je bent opgeleid. Er werden acht mensen van het schip gehaald. Hoewel de heli in andere situaties beschoten is door piraten of met hydraulische lekkage een half uur terug naar het fregat moest vliegen boven gebied met veel piraten noteert James de redding in het donker toch als het meest uitdagende wat hij ooit heeft meegemaakt als vlieger.

EEN PRACHTIGE AFSLUITING

De Evertsen werd begin augustus afgelost door Hr. Ms. Rotterdam met aan boord 2 Cougar helikopters. Het afvliegen van Hr. Ms. Evertsen was voor James zeer gedenkwaardig; hij vertrok vanaf het schip dat op dat moment zuid van Plymouth voer en maakte een stop in Southend om te tanken. Vandaar ging de vlucht naar Rotterdam waar met een 2e Lynx werd gebriefd om in formatie naar de Kooy te vertrekken. Onderweg joinde een volgtoestel en werd in formatie door Schiphol CTR gevlogen via de toren. Nabij Egmond werd rendez-vous gemaakt met 2 Harvard's van de SKHV (waarvan één bemand door James zijn vader) en zo vloog de allerlaatste terugkerende boordhelikopter als leider van een formatie van 5 toestellen naar de Kooy. Daar werd een Low Pass over de baan gemaakt voordat de Harvards landen, gevolgd door een laatste Pass met beide Lynxen en het tonen van de speciaal voor deze gelegenheid gemaakte afscheidsvlag onder de Helikopter. De laatste vluchten van James waren om niet te vergeten. Hij gaf begin september een weekend lang displays boven Rotterdam ter gelegenheid van de Wereldhavendagen 2012, het laatste grote publieke optreden van de Lynx. Op de terugweg mocht er, in formatie met de NH-90 over Schiphol worden gevlogen en boven het Noordzee kanaal. Met het prachtige weer was dat echt genieten, een glimlach op je gezicht en een mooie herinnering voor later. Er zou echter slechts nog één performance volgen voor de Lynx, en dat werd de luchtparade op 12 september bij het officiële afscheid.

EN NU DE NH-90

Christian volgde de aankomst van de laatste boordhelikopter vanuit een volgtoestel, maar vloog zelf ook eerder op de Lynx en was ook vol lof geweest over dit toestel. Je trekt hem aan en je gaat er mee op pad bij wijze van spreke. Hij is heel direct in de besturing. Toch is een uurtje sturen in de Lynx een hooggenoteerde bezigheid onder helikopterpiloten. Thans bereidt Christian zich voor op taakuitvoering met de NH-90.

We gaan steeds meer een digitale wereld in aldus Christian en daar doet de NH-90 hard aan mee. Het is eigenlijk een platform met sensoren en vliegen is bijzaak. De mindset blijft echter hetzelfde en we kunnen meer onder moeilijker omstandigheden juist door die uitstekende digitale controle. Meer operationele mogelijkheden dus met de NH-90, maar het vliegkarakter van de Lynx blijft wel bewaard bij piloten, maar dan ergens diep in het hart. Om nooit te vergeten.

Kees Otten, Koos Heemskerk & Wim Das
